

De minister voor Rechtsbescherming
drs. S. Dekker
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

cc: de deken van de Nederlandse Orde
van Advocaten

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t (088) 361 00 00
f (088) 361 0022
www.rechtspraak.nl

datum 11 juli 2018
contactpersonen M.H. Vos en R.G.A. Beaujean
doorkiesnummer 088-361 33 17
e-mail wetgeving.rvdr@rechtspraak.nl
ons kenmerk UIT 11042 - STRAT/RB
uw kenmerk -
onderwerp Misbruik van procesrecht

Geachte heer Dekker,

Graag brengen de Raad voor de rechtspraak (de 'Raad') en het College van procureurs-generaal (het 'College') het volgende onder uw aandacht.

Wij vragen u een wetswijziging te bevorderen om de wrakingsregeling meer bij de tijd te brengen en misbruik van procesrecht effectiever te kunnen tegengaan. Wij stellen daartoe het volgende voor:

- sluit de mogelijkheid van wraking gericht tegen tussenbeslissingen uit;
- introduceer een versnelde procedure bij kennelijk niet-ontvankelijke én kennelijke ongegronde wrakingsverzoeken;
- voorkom vertraging door aan een wrakingsverzoek niet langer van rechtswege schorsende werking toe te kennen;
- bevorder dat een eenmaal aanvaarde verdediging niet kan worden neergelegd zonder voorafgaande toestemming van de Deken van de Orde;
- voorzie in een generieke oplossing, voor alle rechtsgebieden.

Wij lichten dit als volgt toe.

Cijfers wrakingsverzoeken

Het aantal wrakingsverzoeken heeft zich sinds 2009 als volgt ontwikkeld. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt naar rechtsgebied. Het aantal strafrechtelijke wrakingsverzoeken is daarvan slechts een deel.

Wrakingsverzoeken 2009 - 2017									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Wrakingsverzoeken	418	529	587	659	626	620	713	620	606
Toegewezen	15	21	36	42	21	25	32	25	16
Procentueel	3,6	4,0	6,1	6,4	3,3	4,0	4,5	4,0	2,6

Bron: jaarverslagen 2011 en 2017 Rechtspraak

datum 11 juli 2018
kenmerk UIT 11042 - STRAT/RB
pagina 2 van 5

De tabel laat zien dat het aantal wrakingsverzoeken dat jaarlijks wordt gedaan in de periode van 2009 tot 2012 substantieel is toegenomen. Sindsdien blijft het volume redelijk stabiel. Het percentage wrakingsverzoeken dat wordt gehonoreerd blijft door de jaren heen nagenoeg gelijk en stijgt niet uit boven de 6,4%. Dit wekt de indruk dat relatief een grote hoeveelheid wrakingsverzoeken lichtvaardig wordt ingediend of met onvoldoende kennis van de eisen die aan wraking worden gesteld.

De huidige wrakingsprocedure

De wrakingsprocedure is voor de verschillende rechtsgebieden afzonderlijk geregeld. In de kern komen die regelingen er alle op neer dat de procedure waarin een wrakingsverzoek wordt gedaan, na het indienen daarvan wordt stilgelegd. Het verzoek wordt vervolgens zo spoedig mogelijk behandeld door een meervoudige wrakingskamer. De verzoeker en de rechter van wie wraking is verzocht, worden in de gelegenheid gesteld te worden gehoord. De wrakingskamer beslist zo spoedig mogelijk op het verzoek. Die beslissing is gemotiveerd en wordt in het openbaar uitgesproken. Ingeval van misbruik kan de wrakingskamer in de beslissing op het verzoek bepalen dat een volgend wrakingsverzoek niet in behandeling wordt genomen.

Zoals de wrakingsprocedure op dit moment is ingericht biedt deze naar het oordeel van de Raad en het College (te) weinig ruimte om bij voorbaat kansloze wrakingsverzoeken vereenvoudigd te kunnen afdoen en misbruik van procesrecht tegen te gaan. Gelet op het vertragende effect van een wrakingsverzoek op de onderliggende procedure en daarmee op de doorlooptijd in combinatie met het gegeven dat in de praktijk verhoudingsgewijs slechts een gering aantal wrakingsverzoeken wordt toegewezen, is naar het oordeel van de Raad en het College meer flexibiliteit in de afdoening van wrakingsverzoeken geboden. Het gering ogende percentage wrakingen en toewijzingen verhult namelijk dat de gedane wrakingen in vrijwel alle gevallen tot stagnatie en verdaging van de behandeling van de zaak leiden, wat niet alleen funest is voor de organisatie van het proces, maar regelmatig ook een deceptie oplevert voor bijvoorbeeld slachtoffers.

Modernisering Strafvordering

In het kader van Modernisering Strafvordering stelt u in het conceptwetsvoorstel voor Boek 6 Wetboek van Strafvordering verschillende aanpassingen van de *strafvorderlijke* wrakingsprocedure voor. Met één daarvan wordt de bestaande praktijk van enkele gerechten die werken met een bijzondere procedure in gevallen waarin een wrakingsverzoek kennelijk niet ontvankelijk is in het Wetboek van Strafvordering verankerd. Dergelijke verzoeken kunnen dan zonder nader onderzoek niet ontvankelijk worden verklaard. De Raad en het College onderschrijven het voornemen om voor die gevallen te voorzien in een versnelde procedure. Het zonder nader onderzoek afdoen van kennelijk niet ontvankelijke én kennelijk ongegronde verzoeken kan tijdsinstaat opleveren en organisatorische problemen voorkomen in die gevallen waarin het evident is dat het wrakingsverzoek op formele gronden niet zal worden gehonoreerd.

datum 11 juli 2018
kenmerk UIT 11042 - STRAT/RB
pagina 3 van 5

In de conceptmemorie van toelichting op het conceptwetsvoorstel inzake Boek 6 (hoofdstuk 2) van het Wetboek van Strafvordering, waarover de Raad en het College nog advies zullen uitbrengen, wordt in het verlengde hiervan het volgende opgemerkt (p. 27-28):¹

“Het is onwenselijk als een oneigenlijk wrakingsverzoek wordt ‘beloond’ met vertraging in de strafzaak. In de literatuur is daarom wel gepleit voor een aanpassing van de wettelijke regeling in die zin dat oneigenlijke verzoeken buiten behandeling kunnen worden gelaten of zonder zitting kunnen worden afgedaan. Een dergelijke voorziening is echter lastig te treffen, aangezien ook een (kennelijk) ongegrond verzoek inhoudelijk moet worden beoordeeld alvorens die conclusie kan worden genomen. (...) Een wettelijke voorziening die beoogt (kennelijk) ongegronde verzoeken met een lichtere procedure af te doen zou daarnaast in de praktijk ook makkelijk kunnen worden omzeild door de gronden voor het verzoek anders te formuleren. De oplossing om het oneigenlijk indienen van wrakingsverzoeken te ontmoedigen moet daarom veeleer worden gezocht in het voortvarend behandelen van het wrakingsverzoek.”

Verdere uitbreiding van het wettelijk arsenaal is geboden

Hoewel de rechtspraak zich inspant om wrakingsverzoeken door verschillende organisatorische maatregelen zo voortvarend mogelijk te behandelen² en daarmee, ook in combinatie met de door u voorgestelde aanpassing van het Wetboek van Strafvordering, onnodige vertragingen zoveel mogelijk tegengaat, zijn nadere maatregelen geboden. De Raad en het College verzoeken u het wettelijk arsenaal, dat op dit moment als te knellend wordt ervaren, verder uit te breiden. Die uitbreiding kan niet wachten tot de beoogde invoering van het gemoderniseerde Wetboek van Strafvordering over enkele jaren.

Wij geven u het volgende in overweging:

- *Sluit wraking tegen tussenbeslissingen uit*
Een wrakingsverzoek kan op zichzelf niet dienen als rechtsmiddel tegen onwelgevallige beslissingen van de rechter. Daarvoor kent de wet andere instrumenten, zoals (hoger) beroep en beroep in cassatie. De indruk bestaat dat wrakingsverzoeken ‘tegen’ rechterlijke beslissingen in het algemeen bedoeld zijn om de zaak te vertragen of alsnog de facto de aanhouding van de behandeling te krijgen. De Raad en het College stellen voor om in de wet tot uitdrukking te brengen dat een wrakingsverzoek tegen een tussenbeslissing, de motivering daarvan inbegrepen, niet mogelijk is.

¹ Zie hierover ook uw recente beantwoording van Kamervragen: Aanhangsel van de Handelingen II 2017-2018, nr. 2023).

² Zo zijn er gerechten die – in afwijking van vooraf ingeplande reguliere wrakingszittingen – vooral bij de behandeling van grote strafzaken ad hoc een wrakingskamer bijeenroepen waardoor een wrakingsverzoek vaak binnen enkele uren kan worden behandeld.

datum 11 juli 2018
kenmerk UIT 11042 - STRAT/RB
pagina 4 van 5

- *Introduceer een versnelde procedure bij kennelijk niet-ontvankelijke én kennelijke ongegronde wrakingsverzoeken*
Nadat ter terechtzitting een wrakingsverzoek is gedaan, wordt de zitting kort geschorst. In die gevallen waarin het wrakingsverzoek niet is gebaseerd op de eisen die de wet daaraan stelt, kan (de voorzitter van) de strafkamer c.q. de gewraakte rechter het verzoek vervolgens zelf kennelijk niet-ontvankelijk verklaren. In andere gevallen wordt de voorzitter van de wrakingskamer in de gelegenheid gesteld om aanstonds vast te stellen of er sprake is van een kennelijk niet-ontvankelijke óf kennelijk ongegronde wraking. Beantwoordt de voorzitter deze vraag bevestigend, dan spreekt hij die niet-ontvankelijkheid onverwijld uit en wordt de behandeling van de zaak voortgezet. In het andere geval wordt het verzoek behandeld overeenkomstig de gebruikelijke procedureregels en volgt een ruimere schorsing van de behandeling van de onderliggende zaak.
- *Voorkom vertraging door aan een wrakingsverzoek niet langer van rechtswege schorsende werking toe te kennen*
Vertraging kan op eenvoudige wijze worden voorkomen door aan het wrakingsverzoek niet meer van rechtswege schorsende werking toe te kennen (vgl. art. 513 lid 5 Sv), maar alleen indien de voorzitter van de wrakingskamer (of de gewraakte rechter c.q. de voorzitter van de kamer waarvan die rechter deel uitmaakt) dat op verzoek van de indiener van het wrakingsverzoek bepaalt.
- *Bevorder dat een eenmaal aanvaarde verdediging niet kan worden neergelegd zonder voorafgaande toestemming van de Deken van de Orde*
Zoals de indiening van een wrakingsverzoek kan worden benut kan zijn om (alsnog) vertraging in een procedure te bewerkstelligen, geldt dat evenzeer voor het instrument van het neerleggen van de verdediging. De Raad en het College geven u daarom in overweging om te bevorderen dat een eenmaal aanvaarde verdediging niet kan worden neergelegd zonder voorafgaande toestemming van de Deken van de Orde.
- *Voorzie in een generieke oplossing, voor alle rechtsgebieden*
De hiervoor beschreven problematiek komt in alle rechtsgebieden voor. De Raad en het College bevelen een integrale aanpak aan, zodat de voorgestelde verbeteringen in alle rechtsgebieden kunnen doorwerken. Bij voorkeur wordt voorzien in een generieke regeling voor wraking die aansluit bij het landelijke wrakingsprotocol dat door de rechtspraak is ontwikkeld en waarin aanbevelingen van het landelijk overleg van voorzitters van de wrakingskamers kunnen worden betrokken. In gevallen waarin het middel wraking wordt gebruikt voor oneigenlijke doelen zijn de effecten daarvan in strafzaken het grootst. Dat geldt name in de gevallen waarin er sprake is van voorlopige hechtenis. Daarom vragen wij u voorrang te geven aan de introductie van voornoemde versnelde procedure in het strafprocesrecht.

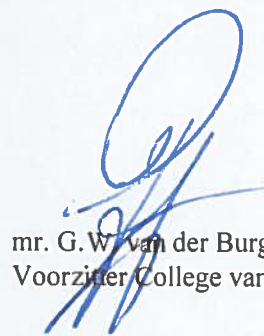
datum 11 juli 2018
kenmerk UIT 11042 - STRAT/RB
pagina 5 van 5

Vanzelfsprekend zijn onze organisaties bereid met u in nader overleg te treden over de precieze vorm van de door ons verlangde wijziging.

Hoogachtend,

mr. F.C. Bakker
Voorzitter Raad voor de rechtspraak

mr. G.W. van der Burg
Voorzitter College van procureurs-generaal